

VULÇITRIN

VULÇITRIN

Kosova'da tarihi bir şehir.

Kosova'nın başşehri Priştine ile Mitroviça arasında kaynaklarda Kosova Sahrası adı verilen düzlüğün kuzey kenarında, Priştine'nin 27 km. kuzeybatısında ve Mitroviça'nın 10 km. güneydoğusunda kurulmuştur. Arnavutlar'ca Vushtrri, Slav kökenli kaynaklarda Vuçitrn, Türkler arasında Vuçitrin/Vuçitrin olarak adlandırılır. Osmanlı kaynaklarında Vulçitrin şeklinde geçer. Vulçitrin'in ilk defa Vicianum (Vitianum) adıyla İliiryalılar tarafından iskân edildiği belirtilir. Şehir aynı isimle Roma İmparatorluğu hâkimiyetinde I-V. yüzyıllarda da mevcuttu. Nüfusunun çoğunluğu Katolik olan Vulçitrin daha sonra Bizans hâkimiyetine geçti, ardından Sırp'ların idaresi altına girdi. Branković ailesinin 1405-1426 yılları arasında burada bir sarayları bulunduğu Slav kaynaklarında zikredilir. Vuk ve Đurđe Branković'ler bir süre Vulçitrin'i başşehir edindiler. Bu dönemden kalan bir kale ile Vojinović'e nisbet edilen bir taş köprü kaydedilir. Ancak günümüzdeki kalenin ve köprü'nün o döneme ait olduğu şüphelidir (krş. Ayverdi, s. 310-311; Gojković, s. 164). Bölgenin Dubrovnik ticaretiyle olan bütün ilişkilerinin Vulçitrin üzerinden yapıldığına da işaret edilir.

1389 Kosova savaşının ardından Vulçitrin'da Osmanlı nüfuzu başladı. Vuk Branković'in Yıldırım Bayezid'e karşı muhalif tavırları yüzünden toprakları bir süre Osmanlı müttefiki Sırp Kralı Stefan'a verildi (1395), fakat birkaç yıl sonra Vuk'un oğullarına iade edildi ve Osmanlı etkisi daha güçlü biçimde sağlandı. Fetret devrinde (1402-1413) bu bölgeler Osmanlı nüfuzundan çıktysa da Semendire'nin fethiyle (Rebîülevvel 843 / Ağustos 1439) bütün Sırbis-

tan Osmanlı hâkimiyetine alındı; Vulçitrin'i da kapsayan Kosova bölgesi Osmanlı topraklarına katıldı. Fakat 847 (1443) İz-lâdi bozgununun ardından Macarlar ve onlarla birlikte hareket eden Sırp Despotluğu ile yapılan antlaşma sonucu Branković'e bırakıldı (1444). II. Kosova Savaşı'nda (852/1448) Sırp'lar tarafsız kaldığı için Kosova sahrasının kuzey sınırlarını teşkil eden Vulçitrin yöresi onların elinde kaldı. Ancak 859'da (1455) Fâtihten Sultan Mehmed kumandasındaki Osmanlı ordusu Vulçitrin, Novobërdo (Novabrdo / Novaberde), Trepça ve Lap vadisini ele geçirdi. Böylece Vulçitrin'da 1912 yılına kadar sürecek Osmanlı hâkimiyeti başladı. Fâtihten Sultan Mehmed devrinde düzenlenen tahrir defterlerine göre (880/1475) Vulçitrin, Rumeli beylerbeyiliğine bağlı bir sancak merkeziydi, II. Bayezid zamanına ait tahrir defterinde de (892/1487) Vulçitrin'in sancak merkezi olduğu ve Kosova bölgesinin önemli bir kısmının bu sancağın sınırları içinde yer aldığı görülmektedir.

Osmanlı döneminin ilk yıllarında şehirde etnik ve dinî yapıda büyük bir gelişme görülmedi, 1480'lerde de civarındaki köylerde müslüman nüfus yoktu. Ancak bu tarihten sonra Vulçitrin sancağında giderek müslüman nüfusta artış oldu. Bu aşamada şehir de hızlı bir şekilde büyüdü ve kalabalık müslüman nüfusa sahip bir merkez haline geldi. Nitekim 937 (1530-31) yılına ait Vulçitrin tahrir defterlerinde bu sancağa bağlı dokuz kaza merkezinin bulunduğu, dört cami ve on mescidin, on imam ve müezzinin, 1084 köyün, altmış sekiz mezraa ve on beş çiftliğin, kırk iki manastır ve on bir kilisenin, dört hamam, iki kervansaray, bir zâviye ve bir türbenin (Hudâvendigâr Türbesi) yer aldığı kayıtlıdır. 977 (1569-70) yılına ait tahrir defterlerine göre dokuz mahalleden oluşan Vulçitrin'da altı mahallede 228 hâne müslü-

man ve üç mahallede doksan yedi hâne gayri müslim oturuyordu (Rizaj, *Albanološka*, [1965], s. 300; Zirojević, II [1968], s. 103-104). 1582-1591 yılları arasında müslüman nüfus Vulçitrin'da % 80'e ulaştı. Bu nüfusun çoğunluğunu Kosova'nın çeşitli bölgelerinden Vulçitrin'a gelen Arnavutlar'la Anadolu'dan buraya göç eden Türkler teşkil ediyordu.

1659-1660 yıllarında Kosova ovasından geçen Evliya Çelebi, Vulçitrin'a da uğramış kasaba hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir. Ona göre kasaba Sırp kralları tarafından kurulmuştur. Burası bizzat Murad Hudâvendigâr tarafından fethedilmiş ve fethin hemen ardından kalesi yıktırılmıştır. Ancak fethin bizzat Hudâvendigâr tarafından gerçekleştirildiği kaydı şüpheli karşılanmaktadır (Ayverdi, s. 310). Evliya Çelebi, Vulçitrin'in sancak beyi merkezi olup 4000 askeri, bir müftüsü, nakibi, kadısı, sipahi kethüdâ yeri, yeniçeri serdarı, muhtesibi, bâcdârı, haraç ağası, âyan ve eşrafı bulunduğunu yazar. Kasabanın birkaç mahallesine işaret ettikten sonra kâgirden ve kiremit örtülü 2000 hanesi, çarşı içinde Hudâvendigâr evkafı, Eski camii adında bir camisi, medrese, tekkeler ve mektepleri, mahkeme yakınında bir hamamı olduğunu kaydeder. Şehir halkı Rumeli asıllıdır ve Arnavutça, Türkçe konuşur. Ancak Girit seferi dolayısıyla şehir canlılığını kaybetmiştir (*Seyahatnâme*, V, 550-551). XVII ve XVIII. yüzyıllarda sancak statüsünü koruduğu anlaşılan Vulçitrin XIX. yüzyıldaki idarî değişiklikler sebebiyle sancak merkezi olma özelliğini kaybetti ve önce Prizren sancağına (1868), daha sonra 125 köyü ve altı nahiyesiyle birlikte Priştine sancağına bağlı bir kaza merkezi haline geldi (1879). Bu dönemden itibaren Kosova bölgesindeki çalkantılardan çok etkilendi ve gerilemeye başladı. Şemseddin Sâmî bir kaza merkezi olan kasabanın 4000 nüfusu, on dört cami ve mescidi, iki medresesi, rüşdiye ve ilkokulları, harabe ye dönmüş bir kalesi, Sitnica nehri üzerinde bir kâgir köprüsü ve onun yakınında bir tren garı bulunduğunu kaydeder. Vulçitrin kazası 325 köyden meydana geliyordu, nüfusu 25.000 kadardı, bunların arasında ancak 5000'i hristiyandı (*Kâmûsü'l-a'lâm*, VI, 4691). Benzeri bilgiler *Kosova Vilâyeti Salnâmesi*'nde de mevcuttur; 1304 (1887) tarihli salnâmeye göre Vulçitrin kazasının köyleriyle beraber toplam erkek nüfusu 12.145 olup bunun 9818'i müslüman, kalan 2327'si de gayri müslimdir. 1314 (1896-97) tarihli salnâmede kasabada 5815 hânedan oluşan 191 kö-

Vulçitrin'da
tarihi
Osmanlı
hamamı

Şehir parkı ve Karabaş Türbesi

yün yer aldığı, kazanın toplam nüfusunun 17.252'si erkek, 6438'i kadın toplam 23.690, bunun 19.740'ının müslüman, kalanının hıristiyan olduğu kaydedilir. Balkan savaşları sırasında Sırlar Kosova'yı işgal edince Vulçitrin'daki Osmanlı hâkimiyeti sona erdi (1912).

30 Mayıs 1913 Londra Antlaşması ile Vulçitrin'i da içine alan Kosova vilâyeti resmen Sırbistan'a terkedildi. I. Dünya Savaşı esnasında Vulçitrin, Avusturya-Macaristan işgaline uğradı. Savaştan sonra Kosova ile beraber yeni kurulan Yugoslavya Krallığı'na bağlandı. Bu dönemden itibaren Vulçitrin ve çevresini yeniden Sırplastırma süreci başladı. Bu durum II. Dünya Savaşı'na kadar sürdü (1941). Yerli halk arasında özellikle Türkler'le çoğu müslüman nüfus Türkiye'ye göç etti. II. Dünya Savaşı esnasında Hitler Almanyası tarafından işgal edildi (1941-1944). Kasım 1944'te Vulçitrin kasabası yeni kurulan komünist Yugoslavya sınırları içine alındı ve özerk Kosova ve Metohija bölgesinin bir şehri statüsünü kazandı. 1989'da Kosova hakkındaki Yugoslavya anayasasının yürürlükten kaldırılmasıyla kasabada zor günler yaşanmaya başlandı. Kosova Kurtuluş Ordusu ve Yugoslavya Ordusu arasında çıkan Kosova savaşı (1998-1999) neticesinde 16 Haziran 1999'da Vulçitrin'a NATO güçleri girdi. Uzun bir süre yabancı güçlerin denetiminde kalan kasaba, 17 Şubat 2008 tarihinde Kosova'nın bağımsızlığının ilân edilmesiyle Kosova Cumhuriyeti'nin bir belediyesi haline geldi.

Vulçitrin'da günümüze az sayıda tarihi eser ulaşmıştır. Osmanlı döneminden kalma eserler cami, hamam, köprü, kale, tekke ve türbeden ibarettir. Camiler arasında en eskisi Gazi Ali Bey Camii'dir. Caminin dış tarafında son cemaat yeri olarak yapılan plansız ilâveler, avludaki kabir taşla-

rının tamamen ortadan kaldırılması, eski minare yerine yeni bir minarenin dikilmesi, binanın dış duvarlarına restorasyon amacıyla müdahaleler yapılması aslı şeklinin bozulmasına yol açmıştır. Bu caminin 1450-1500 yılları arasında inşa edildiği düşünülmektedir; yerel kaynaklarda ise caminin 1410'da yapıldığı kaydedilmektedir. Diğer camiye Ekrem Hakkı Ayverdi Kahramanlar adını vermekte, halk arasında ise Karamanoğulları adıyla bilinmektedir. Caminin iki katlı son cemaat yeri ve harim tamamen yeniden inşa edilmiş, muhtemelen eski yapıdan sadece kesme taş minare kalmıştır. Yerel kaynaklarda bu caminin 1675'te yaptırıldığı kaydedilmektedir (her iki cami hakkında bilgi için bk. Ayverdi, s. 310; Vırmiça, *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri*, s. 277-281). En eski camilerden bir diğeri Çarşı Camii'dir (İkrâmiye Camii). Yerel kaynaklara göre 1878'de inşa edilen bu cami Kosova savaşında Sırp güçleri tarafından temelden yıkılmış ve yerine yeni bir cami inşa edilmiştir. Çarşı Camii yanında bulunan ahşap saat kulesi Sırp kaynaklarında da zikredildiğine göre (Nušić, s. 273) I. Dünya Savaşı'na kadar ayakta kalmıştır. Yerli araştırmacılar dördüncü bir cami olarak Eskicami'yi kaydetmişse de Ayverdi'ye göre bu cami 1912'deki Sırp işgali esnasında tamamen yıkılmış ve yeniden yapılmıştır. Günümüzde bunun Çarşı Camii olduğu tahmin edilmektedir (krş. Ayverdi, s. 310; Vırmiça, *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri*, s. 281; Bajgora v.dğr., s. 45-47).

Evliya Çelebi'nin bahsettiği medrese bugün mevcut değildir. XV. yüzyılın başında yaptırılan hamam (Gazi Ali Bey Hamamı) moloz taşla inşa edilmiş olup bir soğukluk, bir ılıklik ve iki halvetten meydana gelmektedir. Son dönemlere kadar kullanılan hamam bugün bir harabe durumundadır (Vırmiça, *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri*, s. 282-283). Şehir merkezindeki bir parkın ortasında yerel kaynaklarda Kara-

baş Türbesi denilen yapı sekiz köşelidir ve kiremitle örtülüdür; her yüzünde bir pencere, içinde altı lahit vardır. Türbenin Evliya Çelebi'nin sözünü ettiği tekkeyle bağlantılı olduğu tahmin edilmektedir. Vulçitrin'in girişindeki köprünün XV. yüzyılın ilk yarısında inşa edildiği belirtilir (Gojković, s. 164). Köprü Sitnica nehrinin üzerinde iken zamanla suyun mecrası değişmiş ve turistlerin ziyaret ettiği bir eser haline gelmiştir. Bu köprü de tamamen bir harabeye dönüşmüş olup kullanılmaz durumdadır ve sivri kemeri ve taş işçiliği dikkat çekmektedir. Çeşitli kaynaklarda zikredilen kalenin ise yalnız temelleri kalmıştır.

Vulçitrin'in 1961'de nüfusu 8025, 1981'de 20.176 olarak kaydedilmektedir. Nüfusun çoğunluğunu Arnavutlar teşkil eder. Resmî istatistiklere göre köyleriyle beraber 1981'deki toplam nüfusu 65.419, 1991'de 78.877, 1999'da da 87.723'tür. Bunun % 93,3'ünü Arnavutlar, % 6,2'sini Sırlar, geri kalanını ise Türk, Roman ve Aşkaliler oluşturur. Bugün nüfusun 105.000'e ulaştığı zikredilir. 1961'deki nüfus sayımına göre Vulçitrin'daki Türk nüfusu 788 iken 1971'de seksen iki ve 1981'de seksen beş olarak kaydedilmiştir (Vırmiça, *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri*, s. 275). Günümüzde ise yetmiş seksen Türk ailesinin (320 ile 400 kişi) yaşadığı tesbit edilmektedir. Şehirdeki İslâmî faaliyetler Kosova İslâm Birliği'ne bağlı Vulçitrin İslâm Birliği Meclisi tarafından yürütülmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 16, 133, 234; BA, *Vuçitern Livastı Mirliuâ Hasları Defteri*, nr. 23; *Kosova Vilâyeti Maarifi Hakkında Bir Lâyiha*, İÜ Ktp., nr. 4331; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 550-551; a.mlf., *Evliya Çelebi in Albania and Adjacent Regions: Kossovo, Montenegro, Ohrid* (trc. ve nşr. R. Dankoff – R. Elsie), Leiden 2000, s. 12, 14-16; *Salnâme-i Vilâyet-i Kosova*, sene: 1300, s. 147, 156, 165-166; a.e., sene: 1304, s. 97-101; a.e., sene: 1314, s. 375-383; A. Deroko, *Srednjevekovni Gradovi u Srbiji, Crnoj Gori i Makedoniji*, Beograd 1950, tür.yer.; I. Zdravković, *Srednjevekovni Gradovi i Dvorci na Kosovu*, Beograd 1975, tür.yer.; Ayverdi, *Aurupa'da Osmanlı Mimari Eserleri III*,

Vulçitrin'da
Osmanlı
taş köprüsü

VULÇITRİN

s. 310-311, 324-326; Branislav Nušić, *Kosovo-Opis Zemlje i Naroda*, Beograd-Priština 1986, s. 271, 273, 277; M. Gojković, *Stari Kameni Mostovi*, Beograd 1989, s. 164-165; Raif Virmića, *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri*, Ankara 1999, I, 271-287; a.m.f., *Kosova Hamamları*, Ankara 2002, s. 87-96; Sabri Bajgora v.dğr., *Barbaria Serbe ndaj Monumenteve Islame në Kosovë (Shkurt '98-Qershor '99)*, Prishtinë 2000, s. 43-52; Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, *Kosova'da Osmanlı Mimari Eserleri*, Ankara 2006, II, 904-930, 983-990; A. Urošević, "Vučitrn, Antropogeografska Monografija", *Glasnik Skopskog Naučnog Društva*, (Skopje 1938), s. 215-231; Hasan Kaleši, "Jedna Prizrenska i Dve Vučitrnske Vakufname", *Glasnik Muzeja Kosova i Metohije*, Priština 1947, s. 289; Skender Rizaj, "Političko Upravni Sistem na Kosovu i Metohiji od XV do XVII veka", *Albanološka Istraživanja*, II, Priština 1965, s. 293-308; a.m.f., "XIX. Yüzyılın İkinci Yansında Kosova Eyaletinin İktisadi Durumu", *POF*, XXX (1980), s. 369-379; Olga Zirojević, "Vučitrnski-Prizrenski Sandžak u Svetlosti Turskog Popisa 1530/31 Godine", *Gjurmime Albanologjike*, II, Prishtine 1968, s. 103-104; *Kāmūsü'l-a'lâm*, VI, 4691; Kosovka Ristić, "Kosovo", *Enciklopedija Jugoslavije*, Zagreb 1962, V, 334-335; Vojislav S. Jovanović, "Vučitrn", a.e., Zagreb 1971, VIII, 548; Münir Aktepe, "Kosova", *DİA*, XXVI, 217.

MUHAMMET ARUÇI

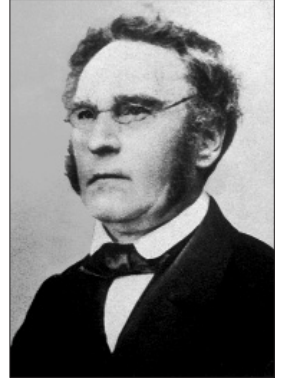
VULLERS, Johann August (1803-1881)

Alman şarkiyatçısı, dil bilimci.

23 Ekim 1803'te Bonn'da doğdu. İlk eğitimi dinî bir okulda aldı. 1822'de liseyi bitirdi ve yeni açılmış olan Bonn Üniversitesi'ne Katolik teolojisi, felsefe ve filoloji okumak üzere kaydoldu. Üniversitedeki talebeliği sırasında Doğu dillerine ilgi duydu, Georg Wilhelm Freytag'dan Arapça ve İbrânice öğrendi. 1827'de mezun olduktan sonra hocası Freytag'ın tavsiyesiyle eğitimine Sorbonne'da devam etti. Burada A. I. Silvestre de Sacy'den Arapça ve Farsça, Etienne-Marc Quatremère'den Süryânî dili, Daniel Kiefer'den Türkçe ve d'Abel Rémusat'tan Çince dersleri aldı. Paris'te dil öğreniminin yanı sıra Arapça el yazmalarıyla ilgilendi. 1829 yılı sonunda Almanya'ya döndü. Önce Berlin'e gitti; Sanskritçe dersleri alarak öğrenimini tamamladıktan sonra Halle'ye geçti. Halle Üniversitesi'nde Mayıs 1830'da felsefe doktoru unvanını aldı. Mart 1831'de Bonn Üniversitesi'nde doçentliğe yükseldi; burada İbrânice, Arapça ve Farsça dersleri vermeye başladı. 4 Haziran 1833'te Giessen Üniversitesi Doğu Dilleri Bölümü'ne profesör tayin edildi ve burada emekliliğine kadar çalıştı. Üniversitede hocalık yaparken ilimler tarihine ilgi duydu ve bu alanda ünlü İslâm

âlîmlerinin biyografileriyle birlikte tıp alanında çalışmalar yaptı. Dört yıl süren bu çalışmalarıyla fahri tıp diploması aldı (1846). Doğu'da özellikle İslâm âlemindeki tıp çalışmalarını araştırdı. 21 Ocak 1881'de Giessen'de öldü. Vullers birçok Avrupalı şarkiyatçıya hocalık yapmıştır. Batı ilim dünyasında çalışmaları takdir edilmiş ve ödüllendirilmiş, başta Giessen Üniversitesi olmak üzere Paris'te Société Asiatique ve Société Royale des Antiquaires, Institut de France ve Académie des Inscriptions et Belles-Lettres gibi kuruluşlar Vullers'e çeşitli ilmi pâyeler ve ödüller vermiştir. Eserlerinde Arapça ve Farsça ile Türk dillerinin Uzakdoğu dilleriyle ilişkisi, Sanskritçe ve Zoud diliyle etkileşimler üzerine yoğunlaşmıştır. Bilhassa Farsça gramer ve sözlük çalışmalarıyla dikkati çeken Vullers'in *Lexicon Persico-Latinum etymologicum* adlı sözlüğü gelişmiş bir sözlük olarak kabul edilir.

Eserleri. 1. *Harethi Moallaca cum scholiis Zuzenii e codicibus Parisienibus et Abulolae carmina duo inedita e codice Petropolitano*. Hâris b. Hillize'nin muallakası üzerine Hüseyin b. Ahmed ez-Zevzenî tarafından yazılan şerhin Paris nüshası ile Ebû'l-Alâ el-Maarrî'ye ait iki kasideinin Petersburg yazması kullanılarak yapılan neşirleri, Latince çevirileri ve açıklamalarıdır (Bonnae ad Rhenum 1827). 2. *Taratae Moallaca cum Zuzenii scholiis. Textum ad fidem Codicum Parisiensium diligenter emendatum Latine vertit*. Tarafe b. Abd'in muallakası üzerine yine Zevzenî'nin yaptığı şerhin Paris nüshasına dayanmak suretiyle gerçekleştirilen yayımı ve Latince tercümesidir (Bonnae ad Rhenum 1829). 3. *Fragmente über die Religion des Zoroaster*. Farsça kaynaklardan Zerdüştilik'le ilgili tercüme ve açıklamalarla Devletşah'ın *Tezkiretü's-şu'arâ* adlı eserinden naklen Firdevsî'nin biyografisini içermektedir (Bonn 1831). 4. *Grammaticae arabicae elementa* (Bonnae ad Rhenum 1832). 5. *Chrestomathia Schahnami in usum scholarum edidit annotationibus et glossario locupleti instruxit*. Firdevsî'nin *Şâhnâme*'sinden bazı bölümlerin Farsça öğrenenler için sonuna bir sözlük ilâvesiyle yapılan neşridir (Bonnae 1833). 6. *Mirchondi historia Seldschukidarum*. Mîrhând'ın *Ravzatü's-şafâ' fî sîreti'l-enbiyâ' ve'l-mülûk ve'l-hulefâ'* adlı eserinin Selçuklu tarihine ait kısmının Paris ve Berlin nüshalarından hareketle gerçekleştirilen yayımıdır (Gissae 1838). 7. *Mirchond's Geschichte der Seldschuken*. Bir önceki eserin Al-

Johann
August
Vullers

manca tercümesidir (Giessen 1838). 8. *Vitae poetarum persicorum ex Dauletschahi historia poetarum*. Yine Devletşah'ın *Tezkiretü's-şu'arâ*'sından Hâfiz-ı Şîrâzî ve Enverî'nin hayatına dair kısımların açıklamalarla birlikte neşridir (2 fasikül, Gissae 1839-1868). 9. *Institutiones linguae Persicae cum Sanscrita et Zendica lingua comparatae*. Birinci ciltte Farsça, Sanskritçe ve Zend dili ile karşılaştırılır; "Syntaxis et ars metrica Persarum" alt başlığını taşıyan ikinci ciltte ise Farsça'daki cümle yapısı ve aruz konusu ele alınır (I-II, Gissae 1840-1850). 10. *Lexicon Persico-Latinum etymologicum cum linguis maxime cognatis Sanscrita et Zendica et Pehlevica comparatum*. Sanskritçe, Zend dili ve Pehlevî dilleriyle mukayeseli bir şekilde hazırlanan Farsça-Latince bir lugat olup ayrıca Farsça *Burhân-ı Kâfi'* ve Türkçe-Farsça *Ferheng-i Şuûri* ile karşılaştırılmıştır (I-II, Bonnae ad Rhenum 1855-1864). 11. *Supplementum lexic Persico-Latini continens verborum linguae persicae radices e dialectis antiquioribus Persicis et lingua Sanscrita et aliis linguis maxime cognatis erutae atque illustratae*. Bir önceki lugata ek olarak hazırlanan bu eser de Sanskritçe ve diğer bazı dillerle mukayeseli şekilde hazırlanmıştır (Bonnae ad Rhenum 1867). 12. *Grammatica linguae Persicae cum antiquioribus Persicis et lingua Sanscrita comparate*. Sanskritçe ile karşılaştırmalı Farsça bir gramer kitabıdır (Gissae 1870). 13. *Firdusii Liber regum qui inscribitur Schahname*. Vullers, Firdevsî'nin *Şâhnâme*'sinin ilk iki cildini Turner Macan ve M. Jules Mohl'un neşirlerini esas alarak yayımlamış, eserin III. cildi Samuel Landaner tarafından Vullers'in ölümünden sonra tamamlanmıştır (I-III, Leiden 1877-1884). M. Necati Lugal, *Şâhnâme*'nin ilk 20.000 beytini Vullers basmasını esas alıp Türkçe'ye çevirmiştir (I-IV, İstanbul 1945-1955).